

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir, za inosestevstvo 15.20 lir

IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inosestevstva ima:
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANORačuni pri pošto čekovnem zavodu:
Ljubljana št. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Un sommergibile nemico affondato

Concentramenti di automezzi avversari presi sotto il fuoco nostre artiglierie

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 9 settembre 1942-XX il seguente bollettino di guerra n. 835:

In Egitto le nostre artiglierie hanno preso sotto il loro fuoco concentramenti di automezzi avversari; quattro aeroplani nemici sono stati abbattuti: tre da cacciatori germanici ed uno dalle batterie contraeree di Tobruk.

In duello aereo sul cielo di Malta uno Spitfire veniva fatto precipitare in mare.

La torpediniera »Orsa« ha affondato un sottomarino nemico.

Al fronte egiziano, in un combattimento dei giorni scorsi, è caduto sul campo il generale George Von Bismarck, comandante di una divisione tedesca. Il nome di un altro prode capo si è così aggiunto a quelli dei generali italiani e germanici che, insieme combattendo in Libia ed in Egitto, hanno dato la vita nella lotta comune. I soldati dell'Asse in terra d'Africa rendono al generale Von Bismarck il saluto dei forti, certi di riscattare ogni sacrificio con la vittoria.

Sovražna podmornica potopljena

Zbirališča nasprotnikovih vozil obstreljevana od našega topništva

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 9. septembra naslednje 835. vojno poročilo:

V Egiptu je naše topništvo vzelo pod svoj odstrel zbirališča nasprotnih motoriziranih vozil. Štiri sovražna letala so bila sestreljena. Tri od teh so zbili nemški lovci, eno pa protiletalske baterije iz Tobruka.

V letalskem dvoboju nad Malto se je eno letalo tipa »Spitfire« zrušilo v morje. Torpedovka »Orsa« je potopila neko sovražno podmornico.

Na egiptski fronti je v boju prošlih dni padel na bojišču general Jurij von Bismarck, poveljnik neke nemške divizije. S tem se je ime še nadaljnega junakaškega poveljnika pridružilo imenom italijanskih in nemških generalov, ki so se bojevali v Libiji in v Egiptu in so dali svoje življenje v skupni borbi. Vojaki Osi na afriških tleh pošiljajo generalu von Bismarcku pozdrav junakov, prepričani, da bodo z zmago poravnali vsako žrtve.

Hraber in vztrajen letalski oficir

Operacijsko področje, 9. sept. s. Na nekem letališču egiptске fronte, kjer se nahaja naš oddelek lovcev, smo se srečali s kapitanom pilotom Mariem Rigattijem, ki je bil v avgustu leta 1940. hudo ranjen na nogi v letalski borbi nad Malto, pa vendar ni uporabil padala, da ga ne bi sovražnik ujel, temveč je zopet naravnal padajoče letalo in se mu je posrečil povratek na naše oporišče, po izredno težavnem manevriranju nad morjem. Za junastvo, ki ga je s tem izpričal, je bil odlikovan z zlato kolajno za vojaško hrabrost. Hrabri oficir, ki se je uveljavil že v Španiji in si pridobil srebrno kolajno za vojaško hrabrost ter višji čin zaradi zaslug v vojni, je bil hudo zdelan in se je moral dlje časa zdraviti v bolnici. Zaradi skrbni negi je bila rešena noga, toda oficir se mora odselej posluževati pri hoji palice. Slavna tradicija italijanskih lovcev, ki ima svoj vzgled v poveljniku Ernestu Bottou, legendarni »železni nogi«, ki se je hotel vrniti v borbo, čeprav hudo ranjen, dokazujejo veličino svojega borbenega duha in svoje volje, se je nadaljevala.

Rigatti je moral čakati dve dolgi leti, preden je mogel zopet leteti. Dve leti se je

Nečloveški angleški napad na bolniško ladjo »Aquila«

Napoli, 9. sept. s. Davi je v pristanišču pristala bolniška ladja »Aquila« s 700 ranjenici, od katerih je bila polovica na nosilih. Ladja, ki je opremljena z dobro vidnimi znaki Rdečega križa in ki je od pristanišča oddaljena 53 visoko človečanskih milj, je bila, kakor je znano, 3. septembra ob 14. uri napadena. Sovražna letalstva jo je skušalo ob prežirni slehernega človečanskega zakona uničiti. Na njej so dobro vidni sledovi strelav iz strojnega. Sanitetni direktor podpolkovnik Guiso Luciano in poveljnik ladje korvetni kapitan Tommaso Filippini sta o dogodku pripovedovala naslednje:

Dne 3. septembra ob 14.40 ko smo pluli 70 milj od cirenaiške obale, smo opazili sovražno letalo. Bil je dvomotorni tipa »Bristol« - »Blenheim«, ki je zelo nizko letel, kakih 250 metrov od ladje. Letalo nas je začelo obstreljevati s strojnimi. Kakih 50 strelav nas je zadelo. Vidljivost je bila tako dobra, da optične zmote nikakor niso bile mogoče. Morje je bilo izredno mirno. Sovražno letalo je nato bliskovito sprožilo torpedo s krova v oddaljenosti 250 metrov. Majhna oddaljenost je bila rešitev za ladjo, kajti torpedo je švignil pod ladjo.

Vprašali smo oficirja zakaj je torpedo zgrešil svoj cilj. Bolniške ladje nimajo orožja na krovu in sovražno letalo bi se lahko približalo in preletelo ladjo, ker ni bilo megle. V majhni oddaljenosti izstreljeni torpedo ni utegnil ubrzi svoje običajne poti: ko je bil v pravi smeri, je bil tudi že onstran cilja. Akcija je bila izredno nagla in je trajala samo eno ali dve mi-

nuti. Poveljnik je dal ukaz za okret na levo in je ob enem ukazal, naj spustijo rešilne čolne in se opremijo z rešilnimi pasovi. V strahu, da bo letalo še napadalo ladjo s strojnimi, je bilo posadki ukazano, naj gre pod krov. Toda napada ni bilo več in letalo se je naglo oddaljilo. Zadržanje posadke je bilo nato vsako pohvalo.

Vprašali smo oboja oficirja tudi, zakaj je letalo obstreljevalo s strojnimi bolniško ladjo. Oficirja sta pojasnila, da je letalo imelo očiten namen zadeti poveljniški most, da bi zmedlo oficirje in nato sprožilo svoj torpedo. Oče Giulio Brasotti, vojaški kapitan in pobožni duhovnik z dolgo brado, je označil dejanje sovražnega letala za nizkotno in izdajalsko. Takega mnenja je bil tudi angleški kapitan zdravnik, ki se je nahajal ranjen na ladji kot vojni ujetnik, ko je rekel, da pobude za napad gotovo ni dal angleški oficir, temveč kak novozelandski ali ameriški oficir.

»Aquila« se je na svoji poti dvakrat ustavila in sicer 1. septembra, ko je iz morja potegnila truplo nekega indijskega vojaka, in 2. septembra, ko je pobrala truplo ameriškega letalca, nekega Derisea. Trupla ta bili pokopani z vsemi vojaškimi častmi, kar priča o italijanski velikodušnosti. Morda pa je bilo dejanje angleškega, novozelandskega ali ameriškega letalca izvršeno v zavalu za to, ker je bolniška ladja »Aquila« rešila kar 11 angleških letalcev, ki so strmoglavili v morje s svojimi letali, pa so se borili na življenje in smrt v rešilnih čolnih in jih je ladja rešila gotove smrti?

Velike sovjetske izgube na vseh odsekih

Zavzete višinske postojanke pri Novorosijsku in Stalingradu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 9. sept. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Ko je bila v naskoku zavzeta neka obvladujoča višina jugovzhodno od Novorosijska, je bilo pripeljanih nad 1000 ujetnikov, razen tega pa je bilo zaplenjenih 27 topov, 1 oklopni vlak in mnogo drugega vojnega materiala.

Pred obalo Črnega morja so bojna letala potopila 500-tonsko transportno ladjo. Na Tereku je izgubil sovražnik pri brezuspešnih napadih 18 oklopnih vozil.

Na trdnjavskem ozemlju pri Stalingradu so prodrli oklopni oddelki žilavo branjene sovražnikove postojanke in zavzeli v ograjenih borbah jugozapadno od Stalingrada obvladujočo višino. Ponoči so bila bombardirana mestna področja in sovjetska letališča vzhodno od Volge.

Jugozapadno od Kaluge so bili zavrnjeni ponovni sovražnikovi napadi. Število na tem bojišču od 25. avgusta uničenih oklopnih vozil se je zvišalo nad 1000.

Okrog Rževa se tudi v teku večerajšnjega dneva niso vršili boji v večjem obsegu. V času od 30. julija do 6. septembra je bilo tukaj uničenih od kopnih sil in letalstva vsega 2128 sovjetskih oklopnih vozil.

Na okoljevalni fronti pri Petrogradu so bili odbiti posamezni sovražnikovi napadi.

Na Ladoškem jezero so bile tri sovjetske topničarke težko poškodovane z bombami.

Na visokem severu so bojna letala bombardirala letališča ob zalivu Kuli in pristaniško ozemlje pri Murmansk. Pri tem je bilo uničenih 26 sovražnih letal brez lastnih izgub.

Sovjetsko letalstvo je tudi včeraj v letalskih bojih z nemškimi in hrvatskimi lovci ter po protiletalskem topništvu izgubilo 137 letal. Pogrešajo se 4 lastna letala.

Pri poletih nad zasedeno zapadno ozemlje in pri posameznih dnevnih motilnih poletih nad zapadno Nemčijo je bilo v letalskih bojih sestreljenih 10 angleških letal. Oddelki angleških letal so ponoči napadli tudi nekatere kraje v jugozapadni Nemčiji. Civilno prebivalstvo je imelo izgube. V stanovskih predelih je ponekod nastala stvarna škoda in škoda na poslopih. Po dosedanjih poročilih so bili sestreljeni 3 izmed napadajočih bombnikov.

V času od 28. avgusta do 8. septembra je izgubilo angleško letalstvo 252 letal, od tega 120 nad Sredozemskim morjem in severno Afriko. V isti dobi je bilo v borbi proti Angliji izgubljenih 59 lastnih letal.

Nemška bojna letala so v pretekli noči napadla vojaške naprave na južni obali Anglije ter v srednji in vzhodni Angliji. Pri tem je bila med drugim potopljena tudi angleška motorna ladja s 300 tonami.

ob podpori edine protiletalskega topništva dosegli v borbah od 15. maja v južnem odseku vzhodne fronte, in zlasti na področju Stalingrada in Kavkaza pomembne uspehe. Od 15. maja do 15. avgusta so bila v južnem odseku sestreljena 3503 letala. V isti dobi je bilo izgubljenih v južnem odseku vzhodne fronte 294 nemških letal.

Doznava se nadalje, da so nemški lovci včeraj dosegli nadaljnje pomembne uspehe. Samo v področju Novorosijska je nad utrjenim pasom Stalingrada je bilo včeraj v letalskih dvobojih zrušenih 89 boljševiških letal. Protiletalsko topništvo je zrušilo nadaljnjih 16, tako da so boljševiki samo v dveh bojnih pasovih južnega odseka izgubili včeraj 105 letal.

Zatišje na finskih odsekih

Helsinki, 9. sept. s. V zadnjih 24 urah samo slabotno bojno delovanje na kopnih, pomorskih in zračnih frontah.

Kriza angloameriške mornarice

Ankara, 9. sept. s. Willkie, ki je zbil v Ankari, je zelo žalostno očrtal turškemu tisku položaj zaveznikov na morju, katerega je označil za zelo resnega. Dodal je, da bo mogoče doseči aktivno bilanco samo tedaj, ako se bodo izgube zmanjšale za 50% in nove gradnje povečale za 100%, kar bo mogoče doseči šele v daljni bodočnosti. Izjava je narenila najgloblji vtis v vseh turških krogih.

Danski prostovoljci

za vzhodno fronto

Kodanj, 9. sept. d. Danski prostovoljski zbor »Danemarker« je včeraj dospel v dansko prestolnico. Pet stotnih prostovoljskega zbora je defiliralo po glavnih ulicah v nemško vojaško godbo na čelu. Sprejema danških prostovoljcev se je udeležil tudi nemški poslanik v Kodanju v. Renthefink.

Sovjetski odpor je čedalje slabši

Angleži šele sedaj priznavajo padec Novorosijska

Turške sodbje

Berlin, 9. sept. s. Londonski tisk je končno potrdil nemško poročilo, ki je javilo padec Novorosijska. V berlinskih krogih opozarjajo na veliko vzemirjenost v sovražnih državah zaradi vedno hujših izgub Sovjetov. 3128 tankov, ki so bili v zadnjih tednih uničeni v zmagovitih borbah Nemcev na vzhodni fronti, ne dokazujejo samo hrabrosti nemških in zavezniških vojakov, temveč so tudi dokaz, da se boljševiške obožene sile strašno in neprestano iztrpavajo. Po zadnjih vesteh z vzhodne fronte postopno upada sila boljševiških napadov in to tudi v odsekih, kjer so bili napadi v preteklih dneh najhujši.

Glede hudih teritorialnih izgub Sovjetov opozarjajo v Berlinu s posebnim zanimanjem na pogodbo med Sovjetsko zvezo in Kanado za izročitev kanadskega žita Rusiji v vrednosti 10 milijonov dolarjev. Sovjetska zveza, ki je že leta 1939. izvozila samo v Evropo 4 milijone ton žita, mora zdaj zaradi izgube Ukrajine uvažati kanadsko žito. Radovedni pa smo, pravijo v Berlinu, kako bo Kanada poslala žito v Sovjetsko zvezo, ko ga ne more zaradi podmorjskih zased postati niti v Anglijo.

Glede vojaškega položaja na vzhodni fronti so v zunanem ministrstvu danes poudarili, da napadalne operacije stalno pogosto napredujejo na vseh operativnih frontah južnega odseka.

Begyul, 9. sept. s. Turški tisk obširno komentira padec Novorosijska. Vojaški kritiki trdijo, da gre za velik neuspeh Rusov. Sovjetska mornarica nima več varnih pristanišč v Črnem morju. Komentirajo se tudi borbe okrog Stalingrada in vzbujajo pozornost vseh krogov v Turčiji. Vojaški kritiki lista »Turquies« piše, da bi bil padec Stalingrada za sovjetse s strateškega stališča hujši kakor padec Moskve, kajti dobave za ostanke sovjetske vojske, bi bile odrezane in olajšana bi bila zasedba Bakija, kjer se proizvaja nad 30 milijonov ton petroleja letno.

Sovjetski obrambni načrt propadel

Berlin, 9. sept. s. Vedno očitneje se kaže, da je sovjetski načrt za obrambo južnega odseka, zlasti pa kavkaškega področja, popolnoma propadel. Število 6000 ujetnikov in daleko večja množica mrtvih in ranjenih Rusov v boju za Novorosijsk razkrivajo, kako mnogo so si Sovjeti obetali od tega odseka, ako ne bi bili iznenadeni od predrznega in sijajno izvedenega izkrcanja na polotoču Tamanj. Kljub močni obalski obrambi in kljub velikemu številu čet so boljševiški poveljniki že takoj spočetka čutili, da so Nemci in njihovi zavezniki dosegli zastavljene cilje, ne glede na besno obrambo, ki so jo boljševiki pokazali v boju.

Nemško vrhovno poveljstvo iz razumljivih razlogov ne poroča podrobnosti o akcijah, ki so se v teku, temveč se omejuje samo na izjave, da se prodiranje vrši še vedno z nezmanjšano silo in brzino. Timošenko vidi, da so brezuspešni poskusi onemogočiti nemške uspehe, zato je danes vrigel v ogenj vse čete, ki so se boja spodobne. Kljub temu in kljub hudim borbam, ki jih morajo Nemci in njihovi zavezniki vzdržati pri napredovanju na Stalingrad, se javlja o vedno novih uspehih prodiranja. Napadalni oddelki so včeraj osvojili nadaljnje višinske točke in zavrnili neprijatelja. V teku teh bojev je braniborska pehotna divizija uničila 750 tank v razdobju letošnje ofenzive. V srednjem odseku so Rusi izgubili mnogo na svoji udarnosti, kajti v teku zadnjih 24 ur so podvzemali le šibke krajevne akcije.

Na fronti pri Petrogradu so Nemci s protinapadi odbili napadajoče sovjetske čete. V zadnjih dveh dnevih so bili hudi zlasti zračni dvoboji, katerih so se vrlo udeležili tudi hrabri italijanski letalci. V 48 urah so Rusi izgubili nič manj kakor 180 letal. Angleška in ruska poročila sku-

šajo zmanjšati uspehe Nemcev in njihovih zaveznikov, ker se boje povedati resnico.

Sijajni uspehi

nemških lovcev

Berlin, 9. sept. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so skupine nemških lovcev

Kralj in Cesar navdušeno pozdravljen od prebivalstva aquilske pokrajine

Aquila, 9. sept. s. Danes je Kralj in Cesar počastil s svojo visoko navzočnostjo aquilsko pokrajino ter si ogledal važna, v zadnjem času izvršena javna dela. Med dolgi ogledi je Kralj in Cesar, ki so ga spremljali minister za javna dela Gorla, prefekt Cortese in drugi odličniki, izrazil svoje visoko zadovoljstvo sprico velikega storjenega dela. Popoldne je Kralj in Cesar obiskal mesto Aquilo. Vest o njegovem prihodu je šla takoj od ust do ust in narod se je zbral v fašističnih organizacijah, mesto pa se je odelo s trobojnicami. Kralja in Cesarja je sprejel župan, ki je visoki gost stopil v mesto, na trgu Castello, kjer so se mu množice fašistov in ljudstva poklonile. Otdot se je Kralj in Cesar v odprtem avtomobilu odpeljal v središče mesta. Prebivalstvo mu je povsod izkazalo svojo vdanost ter ga je sprejelo z navdušenjem.

Z balkonov je prebivalstvo metalo cvetlice in vzklíkalo Kralju in Cesarju. Savojski hiši ter Zmagi, Kralj in Cesar je oddarjal prebivalstvu Aquile, ki je vedno izkazalo zvestobo vladajoči Dinastiji z najbolj odkritimi čustvi patriotizma, ko je žrtvovalo svoje najboljše sinove. Kralj in Cesar je dospel nato do vladne palače. Na trgu pred palačo so bili postrojeni hierarhi in množice pripadnikov GILa, fašistov in ljudstva ter zastopnikov bojevnikov in Vojske. Prefekt je Vladimirju predstavil zastopnike oblasti, hierarhe in svoje 13 imetnikov zlate kolajne iz aquilske pokrajine. Množica na trgu je medtem vedno bolj navdušeno vzklíkala Kralju in Cesarju. Kralj in Cesar je oddarjal prebivalstvu, ki je z velikim navdušenjem izražalo svojo zvestobo in vdanost.

Churchillov govor je le še povečal malodušje angleške javnosti

Prvi odmevi v nemškem tisku

Berlin, 9. sept. s. Berlinski tisk piše, da je Churchill iz izjavami o vojaškem položaju pred angleškim parlamentom naredil vtis človeka, ki se predstavi s praznimi rokami. Po mnenju »Nacht Ausgabe« je novi churchillovski govor samo še povečal že obstoječi pesimizem v Angliji. Ta govor je odličen par govoru, ki ga je imel Roosevelt in tudi Churchillove izjave so samo strašna napoved propada.

»Deutsche Allgemeine Zeitung« opozarja na zasuzenje Anglije boljševizmu. Tesno roko v roki s Stalinom vodi Churchill angleško politiko iz katastrofe v katastrofo.

Sicer pa Churchillov govor ni naredil preveč vtisa, kajti angleški ministrski predsednik je tudi to pot uporabil svojo staro metodo, ki obstoja v napovedi poraza in v sledeči potvorbni dejstev. Seveda je zaključil svoj javni govor z naznanilom načrta za uničenje Nemčije. Toda te grožnje niso nove in se jih nihče ne boji.

»Börsen Zeitung« poudarja zlasti »uspehe«, o katerih je Churchill govoril. Ti »uspehi« so samo neprekinjena vrsta po-

Ob 19. uri je Kralj in Cesar zapustil vladno palačo in se odpeljal na kolodvor. Na cesti 20. septembra se je zbrala velika množica, ki je vzklíkala zmagovitemu Kralju. Na kolodvoru je Vladimirja pozdravilo 500 članic Dopolavora v nošah. Z domovinskimi pesmimi in pesmi revolucije je ljudstvo povlečevalo tiholetno in vedno slavo Savojske hiše. Vzdržlo vse proge po aquilski pokrajini je ljudstvo pridrlo Kralju in Cesarju navdušene manifestacije. Ta pozdrav je bil odkrit in prisrčen in je bil globok dokaz vere v zmago.

Princesa Piemontska pri zlati maši

Aosta, 10. sept. s. Nj. Vis. Piemontska princesa se je včeraj zjutraj udeležila zlate maše abea Henryja, znanega alpinista, znanstvenika in pisatelja, ki mu je princesa naklonila svoje priznanje. Svečanosti so se udeležile odlične osebnosti iz umetniškega in znanstvenega sveta, najvišji zastopniki civilnih in političnih oblasti, mnogi planinci, občudovalci in prijatelji, ki so prišli iz najbolj oddaljenih mest Italije. Princesa je prebivalstvo ob prihodu navdušeno pozdravljalo. Zlata maša zasluženega duhovnika je bila v cerkvi, kjer manjšje že 50 let, cerkev je bila okrašena s paramenti, ki jih je Piemontska princesa darovala abeu Henryju ob jubileju. Po verskem obredu je Princesa v prezbiteriju pripela na prsi slavljenca znake visokega odlikovanja, ki ga je Nj. Vel. Kralj in Cesar jubilantu podelil. Globoko ganjeni starček se je zahvalil Piemontski princesi ter prosil za blagoslov Savojski hiši. Duceju in vsem borcem Italije.

Churchillov govor je le še povečal malodušje angleške javnosti

Prvi odmevi v nemškem tisku

Berlin, 9. sept. s. Berlinski tisk piše, da je Churchill iz izjavami o vojaškem položaju pred angleškim parlamentom naredil vtis človeka, ki se predstavi s praznimi rokami. Po mnenju »Nacht Ausgabe« je novi churchillovski govor samo še povečal že obstoječi pesimizem v Angliji. Ta govor je odličen par govoru, ki ga je imel Roosevelt in tudi Churchillove izjave so samo strašna napoved propada.

»Deutsche Allgemeine Zeitung« opozarja na zasuzenje Anglije boljševizmu. Tesno roko v roki s Stalinom vodi Churchill angleško politiko iz katastrofe v katastrofo.

Sicer pa Churchillov govor ni naredil preveč vtisa, kajti angleški ministrski predsednik je tudi to pot uporabil svojo staro metodo, ki obstoja v napovedi poraza in v sledeči potvorbni dejstev. Seveda je zaključil svoj javni govor z naznanilom načrta za uničenje Nemčije. Toda te grožnje niso nove in se jih nihče ne boji.

»Börsen Zeitung« poudarja zlasti »uspehe«, o katerih je Churchill govoril. Ti »uspehi« so samo neprekinjena vrsta po-

Vojna na morju

Berlin, 9. sept. d. Švedska tovorna ladja »Tyndingoe« (7700 ton) je v severnem morju zadelo na mino in se potopila. 32-članska posadka je bila rešena in jo pričakujejo v Emdenu.

Propelerji namesto lokomotiv

Vlak bodočnosti bo vozil s hitrostjo 300 do 350 km na uro

Človek se kar ne more ubraniti smeja, če pomisli na prve vlake, ki so vozili s hitrostjo 30 km na uro in jih primerja s sedanji ekspresnimi ali motoriziranimi 3 to brzino je bila sicer potisnjena poštena kočija daleč v ozadje, toda potovanje je še vedno zahtevalo mnogo časa. Okrog leta 1859 je vozil vlak iz Berlina do Hamburga 8 ur, od Berlina do Amsterdama pa 36 ur. Od Berlina do Dunaja je trajala vožnja z vlakom 32,5, do Kölna pa 23,5 ure. Prvi brzovlak v Nemčiji je vozil od Berlina do Kölna 16 ur. To je bila že povprečna hitrost blizu 40 km na uro, kar se je zdelo ljudem v onih časih nekaj izrednega.

Zdaj, ko letajo nad našimi glavami letala, se nam seveda zdi ta hitrost zelo skromna, vendar pa tvori podlago velikih uspehov, ki jih doseči doseči moderna tehnika v železniškem prometu že v bližnji bodočnosti. V tem pogledu so že pripravljene naravnost fantastični načrti. Vlaki naj bi dobili namesto lokomotiv propelerje, odnosno Dieslove motorje ali parne turbine in tako bi vozili s hitrostjo 300 do 350 km na uro. Od Berlina do Hamburga bi vozil tak vlak pčilo uro, od Berlina do Pariza pa tri ure in pol. Vožnja od Berlina do Rima bi trajala samo sedem ur, dočim trajala zdaj 27 ur. Tako bi bila povezana med seboj industrijska središča, da bi čas ne igral več tako važne vloge, kakor jo igra še vedno, čeprav živimo v dobi letal; nasebine bi se približale središčem velikih mest in njihov ogromni promet bi ne delal ljudem več tako hudih pregledav kakor zdaj. Poslovna potovanja do razdalje 1000

km bi bila mogoča brez prenočevanja izven doma. To bi seveda pomenilo velik prihranek na času in denarju.

Vagon vlakov, ki bodo imeli namesto lokomotiv propelerje ali Dieslove motorje, bi imeli parne turbine, bo iz lahke kovine in v njem bo prostora za 150 do 200 potnikov. Tračnice, po katerih bodo vozili, bodo nagnjene na znotraj približno za 30°. Oblika vagonov bo taka, da bo zračni odpor čim manjši. Prosto vrteča se kolesa bodo primerno nagnjena na znotraj in narejena bodo tako, da vlak ne bo mogel skočiti s tira. Mrtva teža znaša zdaj na železnici še vedno okrog 1000 kg na vsak sedež. Pri novih vagonih bo pa znašala največ 100 kg in zato bodo lahko vozili ti najmodernejši vlaki tudi po klancih z nezmanjšano brzino.

Seveda bodo potrebni za take vlake na laš v ta namen narejeni tiri, pri katerih bo odpadla vsaka ovira in motnja, ki nastane na normalnih tirih zaradi tovnega in prometa na manjših razdaljah. Gotove železniške proge bodo določene samo za take vlake. Profesor Wiesinger (Zürich) predlaga za promet z najhitrejšimi vlaki napol gorske železnice, ki bi z njimi lepota pokrajine ne bila motena. Po visokih jeklenih mostovih bi bile te železnice speljane daleč v velika mesta. Njihovi nosilni stebri naj bi stali po možnosti na zelenih pasovih državnih avtomobilskih cest. Uresničenje teh načrtov bi pomenilo, da bi se velika evropska mesta praktično približala drugemu za več tisoč kilometrov.

valskem svetu so tujni naravnost vzorno skrbni očetje in zakonski možje.

Po borbi, ki traja vsako leto več tednov, so samci vsi izčrpani in končno se pomirijo. Potem odplavajo samice po več kilometrov daleč v morje, kjer iščejo hrano, čez nekaj dni se pa zopet vrnejo, da podoje mladiče. Vsaka mati spozna svojega mladiča po glasu, čeprav mekeče istočasno na deset tisoč mladičev. Samci, ki so pokriti ob prihodu z debelo plastjo maščobe, so podobni v poznem poletju potujočim okostnjakom in leno se premetavajo po volih, kjer love ribe. Samice in mladiči jim sledijo in kmalu ostanejo Pribylovi otoki zopet prazni in prazni.

Od svojega četrtega leta vrže samica mladiča po enajstih tednih. Samci pa dozore splošno šele s šestim ali sedmim letom. Tisti samci, ki se nimajo svojih samic, se drže na posebnem kraju ob obali in samo take samice pobijajo ribi. Spolno dozoreli samci živijo stalno v mnogočlenstvu in imajo toliko potomcev, da ne pomeni pobijanje mlajših samcev nobene škode.

Na Pribylovih otokih prebiva okrog 400 domačinov, ki se pečajo z lovom na tujne in ki jih je poslala na otočje nekoč ruska vlada. Pozneje so bili v službi Zedinjenih držav, ki so jim nutille hrano, obleko, stanovanja, šole in zdravniško oskrbo. Za vsakega ujetega in odrtega tujca je plačala Amerika 35 centov, kar je pač zelo malo. Lovci gredo med čredo mladih tujcev in jih zapode v notranjost otočja, kjer jih pobijejo s koli. Priden lovec pobije in odere v enem dnevu 15 tujcev. Kože se najprej nasole in povežejo v svežnje. Ob koncu sezone jih sortirajo po velikosti, potem jih pa zvežejo po dve in dve. Par tujčevih kož tehta do 12 kg. Za angleški trg namenjene kože prevažajo z ladjami skozi Panamski prekop. V Ameriko namenjene so pa pošiljali prej v vladno zbirnico v St. Louisu, kjer so jih ustrojili in pobarvali. Neobdelana tujčeva koža je samo lepa za oko, dočim je obdelana zelo dragoceno krzno. Tujčeva dlaka je dveh različnih dolžin. Dolga se populi, kratka pa pobarva in sicer črno ali rjavo, da je po barvi podobna sobolju. Obdelane kože pridejo v svežnjih po 50 do 90 na dražbo.

Berlinska Filharmonija na turneji

Pod vodstvom profesorja Hansa Knappebuscha je odpotovala berlinska Filharmonija na turnejo po jugovzhodni Evropi, kjer priredi več koncertov. Njena turneja se je pričela 5. in 6. t. m. v Krakovu. Snoch je nastopila v Bratislavi, jutri večer priredi koncert v Budimpešti. V petek nastopi v Kronštatu, v soboto v Bukarešti z Beethovenovim koncertom, v nedeljo pa priredi v Bukarešti še en koncert, na katerem bo izvajal Erich Röhm Mozartov violinski koncert v a-duru, 16., 18. in 19. t. m. bodo koncerti v Sofiji, 22., 23. in 24. t. m. pa v Atenah in sicer drugi za vojsko. V Beogradu nastopi berlinska Filharmonija dvakrat, sicer 27. t. m. z Beethovenovim koncertom, 28. t. m. pa priredi koncertni večer za nemško vojsko. V Zagrebu priredi Beethovenov večer 30. t. m. 1. oktobra bo pa turneja v Zagrebu zaključena. Na sporedu so poleg Mozarta in Beethovna Haydn, Schubert, Schumann, Brahms, Liszt, Wagner, Richard Strauss in Pfitzner.

Rumunski pisatelji v Stockholmu

V Stockholmu je prispela te dni večja skupina rumunskih pisateljev na poti na Finsko in vzhodno bojišče, kamor jih je povabila finska vlada. V Stockholmu so sprejeli rumunske goste zastopniki vlade in novinarji.

Dopisnica, ki je romala 27 let

Alfred Lattmann iz Ohlisa je prejel te dni dopisnico in lahko si mislimo njegovo presenečenje, ko je opazil, da jo je sam oddal na pošto. Kot vojak je leta 1915 pisal dopisnico svojemu očetu iz Francije s prošnjo, naj mu pošlje na bojišče klobas in potico. Dopisnica se je bila takrat izgubila, med sedanjo vojno jo je pa našel neki nemški vojak in jo vrgel v nabiralnik, ne da bi opazil, da je bila napisana že pred 27 leti. Dopisnica je torej rabila polnih 27 let, da je prišla tja, kamor je bila namenjena. Ni pa prišla v roke naslovniku, ker je ta čas umrl. Izročena je bila sinu, ki jo je bil namenil očetu. Klobas in potico mu ni prinesla na bojišče.

Nemško-slovaška pogodba

28. avgusta je stopila v veljavo nemško-slovaška pogodba o medsebojnem olajšanju diplomatskih in konzularnih stikov. Na temelju te pogodbe bodo poslaništva in konzulati obeh držav oproščeni pri uvozu in izvozu carin in vseh davkov.

Sovjetski rekruti, ki so jih naše čete zajele na področju Dona

Jesen — čas setve ozimne

Za letino sta važna pravilno gnojenje in pravočasna setev

Komaj je bilo požeto žito, že so morali kmetovalci misliti na novo setev. Katere njive prihajajo v poštev za ozimino, pove vsakemu kmetovalcu vrstni red poljskih pridelkov. Seveda se lahko v tem vrstnem redu to in ono izpremeni, zlasti tam, kjer je poljedelstvo intenzivno. V glavnem se je pa treba držati že davno določenega reda tudi v kmečkem delu.

Pravilno gnojenje

V splošnem bi nobeni ozimini ne smeli gnojiti z naravnim gnojem, ki ga dobivamo iz staj in svinjakov. Tak gnoj naravnost škoduje ozimini. Mnogi kmetovalci pogosto njive kjer je rastle detelja z naravnim gnojem in jih zasejejo z ozimino. To je pa povsem napačno. Zemlja, kjer hočemo pridelovati ozimino mora imeti nekaj rednih snovi potrebnih za razvoj ozimine že v sebi. Deloma je pa treba take njive pognojiti z umetnim gnojem. Priprava semena, pognojitve njiv ter pravočasna in skrbna obdelava in setev, to je neobhodno potrebno, če hočemo imeti dobro žetev. To velja za vse poljske pridelke, posebno pa za ozimino. Seveda je letina v veliki meri odvisna tudi od vremena.

Ječmen

Med vsemi vrstami ozimine je treba najprej posejati ječmen. Ječmena bi ne smeli sejati v višjih legah kjer je podnebje ostrejša ker rad pozebe. Treba ga je sejati dovolj zgodaj, da se primerno zraste preden pritisne mraz. Tako lažje prestane zimo. Ječmen je treba posejati v prvi polovici septembra. Poznejša setev ni priporočljiva ker tak ječmen čez zimo navadno zgine. Ječmena ne smemo sejati pregodno, sicer mu sneg in mraz tuji škodujeta. Na hektar ga zadestuje 150 do 130 kg.

Rž

Posebno skrb je treba posvetiti setvi rži. Tu se žal vedno znova dogaja, da sejejo kmetovalci rž na sveže preoranih njivah. V nasprotju z drugimi vrstami žita zahteva rž gosto zemljo. Pri oranju in rahljanju z brano se pa zemlja seveda močno zrahlja. Njivi je treba torej pustiti dovolj časa, da se zemlja sesede. Zato jo moramo preorati dva ali štiri tedne pred setvijo. Ta čas se zemlja bolj strne in sesede. Pred setvijo njivo pognojimo, potem pa posejemo rž in zrahljamo brazde enkrat ali dvakrat z brano. Samo na tako obdelani njivi bo rž hitro kila in se lepo razvijala.

Glede časa setve rži so mnenja precej deljena. In res ni mogoče določiti dneva, ko naj bi bila setev rži zaključena. Vsak kmetovalec bi to moral vedeti, da mora miniti od setve rži do začetka zime 6 do 8 tednov, da se lahko rž primerno okrepi. V nižinah je treba torej sejati rž nekoliko pozneje, v višjih legah pa dovolj zgodaj. V višjih legah sejejo rž navadno sredi avgusta. V nižinah pa najpozneje sredi oktobra.

Pšenica

Ozimna pšenica glede setve ni tako občutljiva kakor ječmen in rž. Lahko jo sejem tudi pozneje, vendar pa ne prezpozno. Pri rži in pšenici se je treba točno držati količine, kajti če bi zasejali to žito pregodno, bi težje prestalo zimo kakor redkejši posevki. Poleg tega bi pa po nepo-

trebnem porabili več žita, kar bi zlasti zdaj pomenilo znatno škodo.

Vsa ozimina zahteva dobro obdelano zemljo. V krajih, kjer rada brije burja, lahko ostanejo na njivah kepe, samo da niso debelejšje od pesti. Grep namreč zadržujejo pozimi sneg, vsaj toliko, da burja ne odpiha vsega in da ne ostane njiva gola. Treba je pa že jeseni misliti na to, kako se bo spomladi odtekala voda izpod snega. Ozimina namreč ne sme predolgo stati v vodi. Če že lega sama ni taka, da voda izpod snega hitro odteče, je treba skopati ozke odtočne jarke tam, kjer se voda nabira. Pri tem se sicer izgubi nekaj zemlje, zato pa obvarujemo njivo večje škode.

Rimljani niso radi jedli pomaranč

Dočim so zdaj pomaranče tudi v Italiji zelo priljubljene in izmed vsega sadja najbolj razširjene, se sliši čudno, da jih stari Rimljani niso radi jedli. Prve pomaranče so uvažali stari Rimljani iz Male Azije in Severne Afrike. Staremu Rimu pa pomaranče niso nikjer naletele na navdušen sprejem. Tudi v Grčiji ni bilo v tem pogledu drugače. Skratkar, cesar August, Platon in Cicero sploh niso jedli pomaranč, čeprav so bili ti sladki in zdravju koristni sadeži že takrat splošno znani. Z eno pomarančo jim je bil neprijeten, kaj šele, da bi jih jedli.

Okrog 80 piramid

Egiptski kralji ali faraoni so že med svojim vladanjem mislili na dostojne kraljeve grobnice, ki naj bi uživale njihovi zemski ostanki v njih večni mir in pokoj. Niso pa seveda mogli vedeti, da bodo prišli zgodovinarji in arheologi, ki bodo njihove grobnice odprli in preiskali. V Egiptu je zdaj okrog 80 piramid in vse so dobro ohranjene. Nekatero med njimi so stare že okrog 3500 let, toda zgrajene s tako solidno, da jim zob časa ni mogel do živga.

IDEJE

— Moja žena ima fiksne ideje.
— In ti se pritožuješ? Kaj bi šele rekel, če bi imel tako ženo kakor je moja, ki menja ideje vsako minuto.

OBA

Zena vsa objokana: — Moj prvi mož je bil stokrat pametnejši od tebe.
Mož: — No, no, kar molči. Oba sva se poročila s teboj.

POJASNILO

Mati: — Sinko, zakaj si pa prinesel domov toliko praznih polzevih hlisc?
Sin: — Kaj hočeš, mamica, ko pa polzevi ni bilo doma.

DUSEVNA BOLEZEN

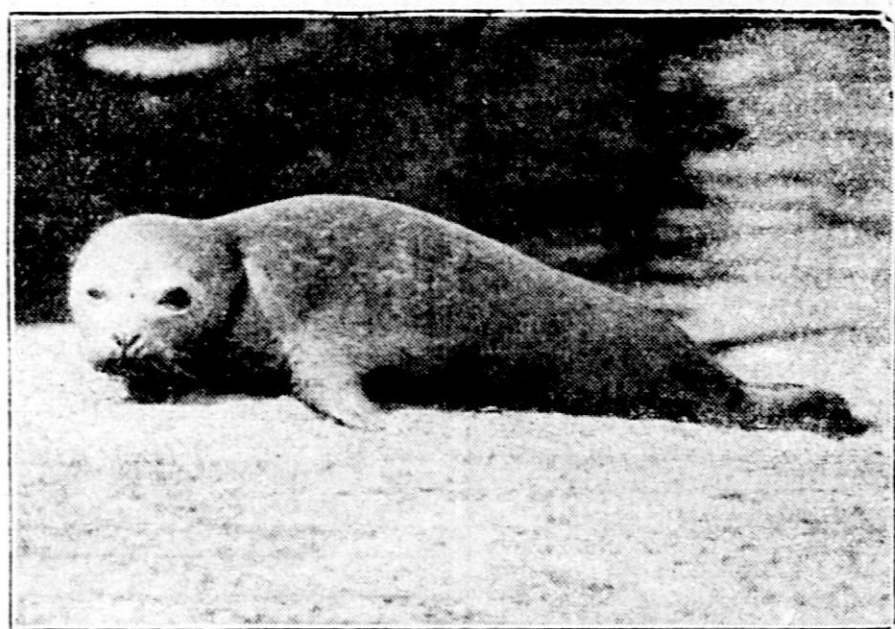
— Slišal sem, da imaš duševno bolezen.
— Da, to je moj najmlajši, ki neprestano sil vame, češ, da se hoče oženiti.

UPRAVIČEN STRAH

Natakar: Gospod ravnatelj, vaša žena bi rada telefonično govorila z vami.
Gost: Govorite vi z njo namesto mene. Bojim se namreč, da bi ne zavohala, da sem pil.

2,500.000 tujnov se je zaredilo

od leta 1911 v vodah okrog Pribylovih otokov

V Tokiu so ustanovili v sporazumu s kmetijskim ministrstvom družbo za izkoriščanje morskih živali. Družba je dobila pravico loviti tujne v vodah severno od Japonske tja do Kamčatke. Leta 1911. je bila sklenjena med Japonsko, Kanado, Ameriko in Rusijo pogodba, po kateri je bilo prepovedano loviti v teh vodah tujne. Zato so se zelo razmnožili in zdaj jih cenijo na 2,500.000. Tujni pa delajo ogromno škodo, ker uničujejo losose in morske postvri. Ker je bila lani v oktobru ta pogodba odpovedana, je japonsko kmetijsko ministrstvo sklenilo obnoviti lov na tujne. Njihove kože se bodo porabile v vojaške in druge svrhe, meso pa za dodatno hrano japonskega prebivalstva.

Sredi Beringovega morja ob obali Aljaski leže k Aleutom spajajoči Pribylovi otoki, ki so zdaj tudi v področju japonske moči. Ta skupina otokov krije tri četrtine svetovne porabe tujnovih kož. Tu se namreč zbirajo v poletnih mesecih ogromna krda tujnov. Na Pribylovih otokih so pobili letno 60.000 tujnov, čijih kož so morali izročiti po pogodbi iz leta 1911. po 15% Japonski in Angliji. Ubijajo pa samo samce, ki za razmnoževanje še ne prihajajo v poštev, ker še niso splošno dozoreli.

Pribylove otok je odkril neki ruski pomorščak, ki jim je dal tudi ime. Ko so Američani leta 1867. kupili Aljasko, so prevzeli tudi te otoke. Plačali so za nje pičlih 1000 dolarjev, dohodkov so pa imeli od njih v 75 letih nad 15.000.000 dolarjev.

Kupčija je bila torej prav dobra. V začetku maja pripravajo k otokom prvi samci in se naselijo v tisočih ob obali. Pozneje pripravajo za njimi še samice. Vsak samec zase določen prostor, ki ga žilavo brani pred novo došlimi. Krvavi spopadi med tujni niso nič posebnega. Samci čakajo na samice mesec dni, ne da bi ta čas kaj jedli. Ko pa pripravajo za njimi samice, kar ponore od veselja. Samice so gladke, sloke, dobrolušne živali, mnogo manjše od samcev. Samec je približno šestkrat tako velik kakor samica.

Samica vrže samo enega, s črno dlako porasčenega mladiča v velikosti podgane. Pogled na obalo je v tem času edinstven. Kamor seže oko, same samice z mladiči in samci, ki se srdito bore. Vsak samec si prizadeva držati svojo družino skupaj, samice z mladiči pa na rade hodile na izprehod v bližnjo okolico. Tudi tu se lepo kaže ženska narava. Nekoč so opazovali samca, ki se je spustil v boj štiridesetkrat. Bil je že ves okrvavljen, eno oko je bil izgubil in nasprotnik mu je bil zadal mnogo globokih ran, vendar je pa ostal v svojem revirju gospodar nad svojimi petnajstimi samkami in njihovimi mladiči. Naravnost presenetljivo je, da samci nikoli ne povajajo nobenega mladiča, čeprav se prekopavajo in bore kar povprek in čeprav so vsaj na videz zelo okorni. Pomisliti pa moramo tudi, da so zelo težki, saj tehta eden 200 do 300 kg. Mladiči so sicer večkrat v smrtni nevarnosti, toda samci dobro pazijo na nje, da nobenega ne zaduše. V ži-

D. Du Maurier:

Prva žena

Roman

»Kdaj torej pridete k nam?« me je ogovorila, kakor da sva najstarejši prijateljici na svetu; jaz pa sem se odrezala, sama presenečena, da mi laž ne gre težje z jezika: »O, prav kmalu, baš ondan sva govorila o tem.« »Vesela je res uspeša, čestitam vam,« je nadaljevala dama; jaz pa: »Kaj ne, kako se vsi dobro zabavajo?«

»Slišala sem, da so vam poslali drug kostum, ne tistega, ki ste ga bili naročili?«

»Seveda! Nesmisel, jelite?«

»Krojačnice so vse enake. Ni se zanesti nanje. A vendar, tako sveži ste videti v svoji sinji obleki. Prav res da je prelestna. In mnogo udobnejša je od tega težkega žameta. Ne boste pozabili? Kmalu pridite na večerjo v naš dvorec.«

»Z največjim veseljem.«

Kaj je hotela reči? Kam? V kateri dvorec? Sva imela mar čast, da je bila med najinimi gosti kakšna kraljevska dvojica? Ko se je oglašil »Sinji Dunav«, je poletela mornarju v naročje, in žametno krilo ji je zahrčalo po tleh, kakor bi jih hotelo pomesti; šele dokaj pozneje, sredi noči brez spanja, mi je prišlo na misel, da je bila Marija Stuart škofova žena, ki je hodila peš na izlete v Peninske gore.

88

Koliko je bila ura? Kdo ve? Večer se je vlekel brez konca in kraja; venomer isti obrzi, venomer isti napev. Igralci bridža so zdaj pa zdaj stopili iz kiznične, kakor da bi se puščavniki prikazali iz svojih celic, ter nekaj časa stali in gledali plesalce, nato pa so se vrnili k svoji igri.

»Zakaj nekoliko ne sedeš? Takšna si kakor mrlič,« mi je šepnila Beatrice na uho.

»Kar dobro mi je.«

Giles, ki mu je ličilo curkoma teklo po obrazu, je prišel pome, uboga žrtev, ves potan pod svojim arabskim burnusom: »Pojdiva gledat umetni ogenj na terasi.«

Vidim se, kako stojim na terasi in gledam igro raket, ki so se dvigale v višavo, pokale in padale nazaj. Neki je bila mala Klarisa s kmečkim fantom s pristave; blaženo se je smehljala in vselej zavriskala, kadar se je kje ob njenem znožju petarda razbriznila v iskre.

»Pozor, tale je velika.« Giles je obrnil lice kvišku in odprl usta. »Glej, glej, kako leti. Vrlo! Imenitno!«

Počasni sik dvigajoče se rakete, tresk vzbuha, ploha smaragdnih zvezdic. Pohvalno mrmranje med množico, radostni vziki, ploskanje z rokami.

Gospa v obleki lososje barve stoji v prvi vrsti, tesnobna napetost se ji zrcali na obrazu, za vsako zvezdico, ki se utrne, ima opazko: »Oh, kako krasno! In tale, glej, glej, kako je lepa ... Oh, ta se ni razpočila ... pozor, na nas bo padla ... kaj pa delajo ti ljudje ...« Celo puščavniki so bili zapustili svoj brlog in se pridružili plesalcem na terasi. Na tra-

tah je bilo vse črno ljudi. Zvezdna ploha jim je osvetljevala lica, obrnjena proti nebu.

Rakete pa so neugnano švigale kvišku, visoko kakor puščice, in nebo je bilo polno rdeče in zlate svetlobe, v kateri se je risal Manderley nalik pravljicnemu gradu; okna so mu žarela, sive zidove so polivali odsevi utrinjajočih se zvezd. Bil je začaran dom, porojen iz skrivnosti mračnih goščav. In ko se je utrlila poslednja raketa in je zamrl poslednji vrisk, se je noč, ki je bila pravkar še odeta v tolikšno lepoto, radi nasprotja zadelo človeku težka in blede, nebo pa podobno mrtvaški odeji. Gruče ljudi na tratah in po drevedu so se razhajale. Kar nepričakovano je stopala na mesto živahnosti utrujenost in potrtost. S praznimi obličji smo gledali drug drugega. Neka roka mi je ponudila kelih kipečega vina. Slišala sem hrlenje avtomobilov, ki so se bližali drevedu.

»Odhajati začenjajo,« sem pomislila. »Hvala Bogu, odpravljajo se.« Dama v lososjorožnati obleki je porabila zmešnjavo, da si še nekoliko priveže dušo. Toda precej časa je trajalo, preden je bila dvorana prazna. Videla sem, da je dal Frank orkestru znamenje. Običala sem bila pod obokom nekih vrat, zraven gospoda, ki ga nisem poznala.

»Pa je bila res krasna veselica,« je dejal.

»Da,« sem odgovorila.

»Nikoli se še nisem tako zabaval.«

»To me veseli.«

»Molly se je neznansko jezila, ker ni mogla priti.«

»Res? Oh, škoda!«

Godba je zavzdignila »Auld Lang Syne«. Moj so-

sed me je prijel za roko in jo zazibal naprej in nazaj. »Semkaj stopite, semkaj,« je prigovarjal drugim. Spet druga roka me je ujela za tisto, ki je bila še prosta; vsi so se sprijemali za roke, in kmalu smo se vrtili v velikem kolu in peli na vse grlo. Gospod, ki se ni bil še nikoli tako zabaval in ki je bila njegova Molly neznansko jezna, ker ni mogla priti, je bil oblečen za kitajskega mandarina; ponarejeni dolgi nohti so se mu med plesom spet in spet zatikali v moje rokave, in lomilo ga je od smeha. Vsi smo se smejali, da nikoli tega.

Ta val veselosti se je ob zadnjih taktih mahoma polegel in boben je zabrcal neobigno predigro k narodni himni. Smehljaj nam je izginil z lice, kakor da bi ga bil z gobo obrisal. Mandarin se je bil postavil v »pozor« in spustil roke nizdol. Morda je star častnik, sem pomislila; vsekako se mi je zdel s svojim dolgim konjskim obrazom in umetnimi višecimi brki močno smešen na oko. Prestregla sem oči gospe v lososjorožnati obleki. Kraljevska himna jo je bila presenetila s krožnikom piščančje bladetine vrokah; držala ga je togo pred seboj, kakor cerkovnik nabiralno pušico. Videti je bila upehana; šele ko je bilo himne konec, se je zdramila in jela z nekakšno besnostjo goltati piščanca, medtem ko je kramljala s sosedom.

Nekdo me je ujel za roko in jo krepko stisnil.

»Ne pozabite, da večerjate štirinajstega prihodnjega meseca pri nas ...«

»A, da?« Osuplo sem zastrmela v sobesednika.

»Da; tudi vaša svakinja je objubila, da pride.«

»Ah ... To se bomo zabavali.«